מאי לאו דאי לא בעל מצי בעיל אפילו בשבת אמר רבא לא לבר משבת אמר ליה אביי והא עד מוצאי שבת ארבעה לילות קתני אלא אמר רבא כשבעל אי כשבעל מאי קמ"ל דשרי למיבעל בשבת כדשמואל דאמר שמואל [א]פירצה דחוקה מותר ליכנס בה בשבת ואע"פ שמשיר צרורות מתיב רב יוסף [ב][א]חתן פטור מקרית שמע לילה הראשון עד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה מאי לאו דטריד דבעי למיבעל אמר ליה אביי לא דטריד דלא בעיל אמר ליה רבא ומשום טירדא פטור אלא מעתה טבעה ספינתו בים הכי נמי דפטור וכי תימא ה"נ והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב [ג]אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן [ב]התפילין שנא' בהן [ו]פאר אלא אמר רבא תנאי היא דתניא חדא אם לא עשה מעשה בראשון פטור אף בשני בשני פטור אף בשלישי ותניא אידך ראשון ושני פטור שלישי חייב ואביי התם נמי בטירדא פליגי והני תנאי כי הני תנאי דתניא הכונס את הבתולה לא יבעול בתחלה בשבת וחכמים מתירין [ד]מאן חכמים אמר רבה רבי שמעון היא [ה]דאמר דבר שאין מתכוין מותר אמר ליה אביי והא מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות אמר ליה לא כהללו בבליים שאין בקיאין בהטייה אלא יש בקיאין בהטייה א"כ טורד למה לשאינו בקי יאמרו בקי מותר שאינו בקי אסור רוב בקיאין הן אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי אלא מעתה שושבינין למה מפה למה א"ל התם שמא יראה ויאבד מתיב רבי אמי [ו][ג]המפים מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב ואם להוציא ממנה ליחה
פטור

מאי לאו. הנך ארבעה לילות עד מוצאי שבת דקתני להכי תני להו דאי לא בעל בעילה גמורה מצי למיבעל וכל דם שהוא מוציא תמיד [ז]בהערותיו הוו דם בתולים ושמעינן מינה נמי דמותר לבעול בתחלה בשבת: **והא ארבעה לילות עד מוצאי שבת קתני**. ולא משכחת ליה לבר משבת דהא ברביעי ניסת ויש כאן לילי חמישי וששי ושבת ומוצאי שבת: **אי כשבעל**. ולא אתא לאורויי לן אלא היתר דם בתולים האי דנקט עד מוצאי שבת מאי קמ"ל ליתני נותנין לה ארבעה לילות על כרחך משום בעילת שבת נקט לה: **שמשיר צרורות**. והאי נמי דלמא מחבל פורתא ומספיקא לא אסרינן ליה: **מאי לאו**. האי דפטר ליה מק"ש בלילי שבת משום דטריד במצוה דבעי למיבעל והעוסק במצוה פטור מן המצוה: **דטריד דלא בעל**. מצטער שלא בעל: **משום דטריד פטור**. בתמיה ומשום צער פטור מאחר שאינו מחשב לעסוק במצוה: **שנאמר בהן פאר**. פארך חבוש עליך (יחזקאל כד) ואבל מעולל בעפר קרנו ורחשו ואין זה פאר לתפילין: [ח][**אלא אמר רבא**. ודאי לא מצית לתרוצי הא דחתן פטור מק"ש משום דלא מצי בעיל דא"כ לא הוה פטור דהא לא טריד בדבר מצוה: **תנאי היא**. בעילת חבורה בשבת ומאן דאסר לבעול בשבת כתנאי אמרה לשמעתיה דאיכא תנא אחרינא דאסר למיבעל דתנא חדא כו']: **פטור**. מקריאת שמע: **שלישי חייב**. דשבת הוא ואסור לבעול: **ואביי**. אמר לך הנך תנאי נמי בטירדא פליגי והאי דפטר ליה מק"ש לאו משום דשרי למיבעל אלא קסבר המצטער צער של מצוה פטור מקריאת שמע ולא דמי לאבל דטריד טירדא דרשות שאין צערו מצוה אע"פ שאבילותו מצוה ומאן דמחייב סבר טירדא לא פטר [ט][ורבא אמר דבמותר לבעול פליגי והני תנאי כהני תנאי]: **בהטייה**. שמטין לצדדין ואין מוציאים דם: **אם כן**. דבקיאים: **טורד למה**. מהו טרדו להפטר מק"ש: **בקי מותר**. לבעול בשבת דלא פסיק רישיה ולא ימות הוא: **רוב בקיאין הן**. הילכך סתמא לאו פסיק רישיה ולא ימות הוא: **שושבינין למה**. מאחר שיש בקיאין לבעול בלא דם הא דתניא לקמן (דף יב.) היו מעמידין להן שני שושבינין אחד לו ואחד לה כדי למשמש את החתן ואת הכלה כלומר לבקר אחריהם שלא ינהגו בה רמאות בטענת בתולים ואי בקיאין בהטייה מה שושבינין מועילין: **מפה למה**. לברר את הבתולים. וליטעמיך ל"ג אלא ה"ג שושבינין למה מפה למה: **אמר ליה שמא יראה ויאבד**. שמא לא יטה ויוציא דם ויאבדנו ויאמר לא מצאתי דם דאילו בהטייה אם בא לטעון תאמר לו עדיין בתולה אני: **המפיס מורסא**. הפותח פה נפח שקורין קלו"ג: **אם לעשות לה פה**. שמתכוין ליפותה ולהיות לה פתח זה ליום מחר: **חייב**. שהוא מתקן פתח וחייב משום בונה [י]דאשכחן בנין בבעלי חיים דכתיב ויבן את הצלע (בראשית ב):
פטור

מאי קמ"ל. במאי דנקט עד מוצאי שבת דלענין צרופים ליכא למימר כדפרישית: **מאי** לאו דטריד דבעי למיבעל. הכא ליכא לשנויי לבר משבת כדלעיל דא"כ אינו פטור עד מוצאי שבת וקא משוית ליה תנא טועה דפטר ליה עד מוצאי שבת אבל לעיל אפילו כי אמרינן לבר משבת ולא מצי למיבעל בשבת מכל מקום דוקא נקט עד מוצאי שבת משום דעד למוצאי שבת תולין בדם בתולים היכא דעבר ובעל: **והא** אמר ר' אבא אבל חייב בכל המצות כו'. ואביי סבר דטירדא דליכא מצוה כלל מחייב אבל טירדא דלא מצי בעיל חשיב טירדא דמצוה כיון שטרוד במה שאינו יכול לעשות מצוה: **חוץ** מן התפילין שנאמר בהן פאר. ואמרינן בפרק בתרא דמועד קטן (דף טו.) מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך מכלל דלעלמא אסור ובקונטרס דפי' שנאמר בהן פאר ואבל מגולל בעפר קרנו ורחצו הייתי ליתן טעם דלא נילף שאר מצות מתפילין וא"ת ומאי שנא לגבי תפילין אמרינן דדוקא ליחזקאל נאמר ולא לשאר אבלים וגבי תלמוד תורה ילפינן שאר אבלים מיחזקאל דאמרינן (שם) אבל אסור בתלמוד תורה מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דום ויש לומר דלאסור גמרינן דמדאסר רחמנא ליחזקאל לכ"ע נמי אסור אבל להתיר לא גמרינן דליה לחודיה למשרי אתא: **והני** תנאי כי הני תנאי. אע"ג דפליגי תנאי בהדיא בהכי מכל מקום דחיק אביי לעיל דחשיב טירדא דמצוה הא דלא מצי בעיל דניחא ליה לאוקמי מתני' כשמואל דאסר לבעול ומוקי נמי פלוגתא דברייתא אי חשיב טירדא הא דלא מצי בעיל כדי לאוקמי כשמואל כל מה שיכול: **לא** כהללו בבליים שאין בקיאין בהטייה. פירוש אינו פסיק רישיה דכל העולם אינן כמו בבליים אלא בקיאין הן הילכך שרי להו למיבעל ובלבד שלא יתכוונו לבעול בעילה גמורה ופריך אם כן טורד למה פירוש בשבת אמאי פטר ליה לעיל מק"ש כיון דבקיאין הן בשלמא בחול איכא טירדא לפי שמתכוין לבעול בעילה גמורה ואף לבקיאין יש טירדא לבעול בעילה גמורה כדאמר בפרק שני דברכות (דף טז. ושם) דר"ג היה פטור ומחמיר על עצמו אע"ג דבקי היה שלא היה בבלי אבל בשבת שאינו מתכוין לבעול בעילה גמורה טורד למה ומשני לשאינו בקי פי' לפי שאינו בקי בשעת ק"ש דאפי' הבקיאין בשעת מעשה קודם מעשה יראים שלא יהיו בקיאין הילכך טרודים כולם: **רוב** בקיאין הן. וכל חד וחד מספקינן ליה ברוב וכולם מותרים משמע הכא דרובן בקיאין בהטייה וא"ת דאמרינן בפ"ב דחגיגה (דף יד: ושם) בתולה שעיברה מהו לכהונה כגון שבדקוה על פי חבית ולא היה ריחה נודף מי חיישינן לדשמואל דאמר יכולני לבעול כמה בעילות בלא דם או דלמא כאמבטי עיברה ומסיק דשמואל לא שכיח ובפרק בתרא דנדה (דף סד: ושם) נמי קאמר שאני שמואל דרב גובריה הוא והא אמרינן הכא דרוב בקיאין הן וי"ל דשמואל היה יכול לבעול בעילה גמורה שאשה מתעברת בו בלא דם אבל בהטייה אין אשה מתעברת ולהכי בההיא דחגיגה ליכא למיחש בהטייה אלא לדשמואל: **אלא** מעתה שושבינין למה מפה למה. פי' בקונטרס כיון שהן בקיאין לבעול בלא דם שמא יטה והיא לא תפיק אדעתה שהטה ומשני דשושבינין ומפה הם שאם לא יטה ויבעול בעילה גמורה ויאבד המפה ואם יטה ויאמר שלא מצא לה בתולים יכולה לומר עדיין בתולה אני וקשה לר"י דאינו מתרץ ממה שהקשה לו דהוי ליה לשנויי דמסקא אדעתה לומר עדיין בתולה אני ועיקר התירוץ חסר מן הספר ונראה לר"י כפירוש ר"ת דדוקא משבת קא פריך דמפה ושושבינין למה לצריך לבעול בהטייה דמעשה בכל יום שעושין שושבינין אפילו בשבת ומשני שמא יארע שלא יטה ויבעול בעילה גמורה ויאבד דם בתולים והויא דומיא דטורד למה דפריך נמי משבת: **אם** לעשות לה פה חייב. דפתח זה עשוי להכניס ולהוציא אויר ולהוציא ליחה: **ואם** להוציא ממנה ליחה פטור. בפרק שמונה שרצים (שבת דף קז: ושם) מוקמינן לה כרבי שמעון ופלגא דעתיה דרבי אמי דמותיב דדם מיפקד פקיד ולדם הוא צריך ולא לפתח ואפ"ה אסר שמואל כרבי שמעון דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ולהכי פריך ממפים מורסא דהיכי דלהוציא ממנה ליחה פטור ומותר כיון דאינו צריך לפתח אף על גב דשאר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור אבל אסור במורסא שרי משום צער הכא נמי משום מצוה הוי לן למשרי ועוד אפילו שרינן משום צערא טפי משום מצוה כדפירש ר"ת לעיל פריך שפיר דהכא ודאי דהוי פסיק רישיה לענין פתח אי לאו משום צערא היה אסור אבל
גבי

עין משפט
נר מצוה

כג א מיי' פ"ד מהל' ק"ש הל' א סמג עשין יח טוש"ע א"ח סי' ע סעי' ג:

כד ב מיי' פ"ד מהל' תפילין הל' יג ופ"ד מהל' אבילות הל' ט סמג עשין דרבנן ב טוש"ע א"ח סימן לח סעי' ה וטוש"ע יו"ד סי' שפח סעי' א:

כה ג מיי' פ"י מהל' שבת הל' יז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכח סעי' כח:

◆

מוסף רש"י

חתן פטור מקרית שמע. קריאת שמע שאמרו חכמים, זהו ק"ש של מטתו, אבל ק"ש של שחרית וערבית חייב (הפרדס עמ' יד האורה ח"ב סי' ב. מחזו"ו סי' תסו וצ"ב). **אם לא עשה מעשה.** פירוש משום דטריד במחשבת בעילת מצוה אבל אם בעל חייב (שם ושם). **אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה.** אע"פ שטרוד בצערו (ברכות יא.). **שנאמר בהן פאר.** וכיון דכתב פאר ואבל מתגולל בצערו בעפר אין זה פאר (שם טז:) ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל (סוכה כה.). **המפיס.** מבקע, מורסא. קויטור"א (שבת קז.). **אם לעשות לה פה.** כתוספתא (עדיות פ"ב) תני הכי אם לקולפה ולעשות לה פה, כדרך שהרופאים של עכשיו עושין, דמתקן לה פתח, חייב. משום בונה פתח או משום מתקן כלי, מה לי לתקן מכה מה לי לתקן כלי (שבת קז.). **ואם להוציא ממנה ליחה.** של עכשיו ואינו חושש אם תחזור ותסתום מיד (שם) מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, שהפתח היא המלאכה וזה אין צריך להיות כאן פתח מעכשיו (שם קז:).

מסורת הש"ס

א) נדה סד:, ב) ברכות טז., ג) סוכה כה. ברכות יא. טז: מו"ק טו. ע"ש [שמחות פ"ו], ד) [עירובין פג. וש"נ], ה) [לעיל ה: וש"נ], ו) שבת קז. ושם: עדיות פ"ב מ"ה, ז) נ"ל בהערותיו. יעב"ץ, ח) נ"י כ"י,

◆

תורה אור השלם

ו. הֵאָנֵק דֹּם מֵתִים אֵבֶל לֹא תַעֲשֶׂה פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ וּנְעָלֶיךָ תָּשִׂים בְּרַגְלֶיךָ וְלֹא תַעְטֶה עַל שָׂפָם וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכֵל: יחזקאל כד יז

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חייב וכו' דאשכחן בנין בבע"ח. שבת לה ע"א:

◆

לעזי רש"י

קלו"ב. נפיחות.